

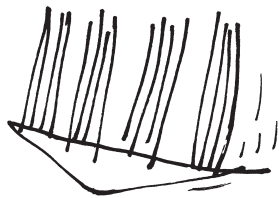
Je kunt geld verdienen en daarna uitgeven, maar je kunt het ook omdraaien. Eerst lenen en uitgeven en daarna pas verdie-

Op de pof

Zelfs het klimaat kun je laten omvallen. Maar dat is wel je eigen klimaat. om te blijven verdienen. Zeftz het klimaat kun je laten omvallen. Maar dat is wel je gaan winnen, om aan te verdienen. De zee kun je leeg vissen, te verdienen. Zeldzame metalen kun je onder de zeebodem randje gaan. Schaliegas kun je naar boven gaan halen, om aan Daarnaast kun je ook bij de ecologische uitbuiting tot het len land.

Wie rendement opstrijkt zorgt er wel voor dat de nadelen van klanten van de failliete bank of de bewoners van het omgeval- de gang van zaken gevoeld worden door anderen. Door de overnames, afstotingen en *hedgde funds* tegenaan.

om die stroom op gang te laten stromen. Alle manieren meer geld in jouw richting te hebben dan anderen en zonder zelf een vinger uit te steken nog meer dan een rijkere startpositie binnenhalen is in de kern niets weg te slepen. Rendement

houden zullen ooit uitgevonden worden. Zijn de kindertjes hier te mondig geworden, dan knijp je de kindertjes elders uit. Bedenk naast de gewone aandelenhandel de handel in opties en derivaten. Is de gewone handel je te simpel, zet er termijn- handel naast. Laat hier of daar eens een bank omvallen (niet je eigen bank natuurlijk). Duw af en toe een land richting falissement (niet je eigen land natuurlijk). Gooi er nog wat

Kritici van het kapitalisme hebben het winstmaken en de groei dwang veelvuldig aan de kaak gesteld, maar de achterliggende motor daarvan zijn degenen die azen op rendement. Als er geen gelukzoekers van het rendementzoekende type waren, waren winsten en groei niet nodig. Je ziet in de geschiedenis van het kapitalisme steeds nieuwe manieren uitgevonden worden om nog hier of een daar een procentje rendement

Omvallen

voor de concurrentiepositie...

Concurrentie is zo onderdeel van de ideologie geworden dat alle concurrentie wordt toegewijnd door de gelovigen. Maar je ziet aan de opsomming hierboven dat elke methode om iets minder sociaal en minder beschikbaar aan te pakken goed is gemaakt), geen kosten aan het milieu verspillen, bekribbelen op kwaliteit. Enzovoorts.

Uitbuiting is hetzelfde als een poot uitdraaien. Dat laatste lukt ook wanneer je je producten goedkoper weet te maken, want als er dan consumenten zijn die op de prijs letten (en die zijn er), dan worden jouw producten meer gekocht dan die van de duurdere concurrent. Alles wat de prijs lager laat worden verbetert je concurrentiepositie. Machines wegdoen als je sportgoedkope arbeiders kunt vinden (kindertarbeid, lage-lonen-landen), arbeiders wegdoen als je goedkopere machines kunt vinden (mechanisatie), loonsverlaging, vakbonden verbieden (= er wordt geen vuist tegen lage lonen gemaakt), geen kosten aan het milieu verspillen, bekribbelen op kwaliteit. Enzovoorts.

Concurrentie

en ecologische uitbuiting weet te veroorzaken. Hoe langer men probeert het kapitaal te laten groeien, des te meer crisis- sen er zullen zijn, want die aarde blijft echt eindig.

het kapitaal als verslaving

Het traditionele linkse, sociaal-democratische antwoord op verrijking was herverdelen: de rijken zwaarder belasten en het

Herverdelen

banken en andere procentzoekers.
van de hebzuchtigen en hun hele hofhouding van beurzen en
Of in andere woorden: de hele wereld zit in de houdgreep
financiële situatie een sterretje minder krijgt.

omvallen omdat een of ander bureau zegt dat hun
structuren gezorgd, het gaat nu zo ver dat landen kunnen
dat is de rendementjacht) heeft intussen voor absurde sociale
de hebzucht. De eredienst voor de Heilige Hebzucht (want
voor de sterkte van landen zijn de smetolie van
analisten, de *trendwatchers* en degenen die sterren uitdelen
Ze zullen het zelf eerzame beroepen vinden maar de beurs-
cies dat: procentjes zoeken.

hete industrie ontstaan van lieden die deskundig zijn in pre-
graag het allerlaatste procentje willen binnenslepen is er een
de nukken en grillen van de rendementzoekers en omdat die
staatsobligaties. Daarmee zijn ze allemaal afhankelijk van
geworden. Bedrijven die aandelen uitgeven, staren met hun
Eerst lenen en daarna pas verdienen is een wereldwijde mode
te vragen had men ook kunnen doen.

voor de rendementzoekers – geld uitlenen zonder er rente voor
te kunnen betalen. Die rente is uiteraard alleen maar nodig
investeren leidt tot het nadeel van moeten groeien om de rente
kleinigheid, met rente. Het voordeel van sneller kunnen
Je moet het geleende geld natuurlijk terugbetalen en wel,
terwijl anderen het eerst nog moeten verdienen.

concurrent want jij kunt je geleende geld meteen investeren
nen. Bij die tweede methode heb je een voorsprong op de

extreme mogelijkheden, te veel om op te noemen.

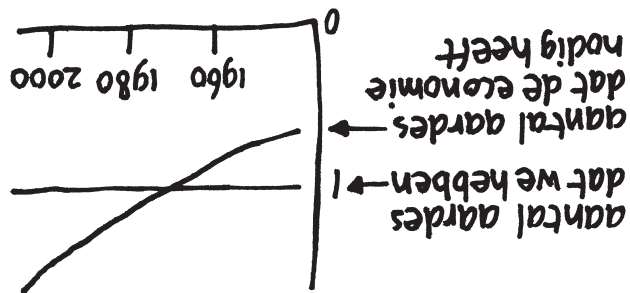
Zoeken naar de hoogste rente? Niet doen. Reclame? Niet
bekijken. Koopjes jagen? Waarom zou je. Veel verdienen?
Laat maar. Aandelen? Weg ermee. Nieuwe hebbedingetjes?
Kunnen wel even wachten. Op krediet leven? Nee, bedankt.
De nieuwe mode? Laat me niet lachen. Nieuwe auto? Neem
de fiets. Alweer op vakantie? Ik koop zonnepanelen.

Samen

Als individu doe je dingen met weinig reikwijdte, maar je
maakt wél deel uit van het geheel en statistisch gezien telt
iedereen mee. Iedere daad telt.

Bovendien ben je niet alleen, je kunt samen met anderen
daden verzinnen, elkaar aansteken, stimuleren, er kan zo veel.
Omdat hebzucht de grond van de verslaafdheid aan kapitaal
is, is alles wat hebzucht aankaart, omzeilt of afschaft voor-
uitgang. Aanstekelijkheid daarin is zeer gewenst. Er zijn wel
alternatieven voor de hebzuchteconomie, maar grootschalig
is het meestal niet: betere banken, ruilkringen, plaatselijke
munten, geld lenen van elkaar en zonder rente teruggeven,
weggeefwinkels, fabrieken in zelfbeheer, coöperaties, allerlei
vormen van solidariteit. Enzovoort.

Soms gebeurt dat ver weg van hier, maar hier kan het ook.
Steek elkaar aan en er komt een moment dat het ineens in
een stroomversnelling komt, dat velen in de gaten krijgen
dat hebzuchteloos geluk wel zo leuk is. De Muur is ook ineens
gevallen, inclusief de ideologie ten oosten daarvan. Nu de
ideologie ten westen nog.

Euwigige economische groei zelfs, hetgeen op een eindige
aarde nooit goed kan blijven gaan. Rekenkundig kan het
niet. Wetkundig is het onmogelijk. Natuurkundig is het
onbestaanbaar. Groei lukt slechts zolang je nog ergens sociale

ziedaar economische groei.
moeten dus winst maken, dit jaar meer doen dan vorig jaar –
rendement bij de aandeelhouders terecht laten komen. Ze
met aandelen werken en zij moeten op een of andere manier
te leven en dat was het dan. Er zijn echter ook bedrijven die
broeken, maken er precies genoeg, verdienen genoeg om van
geen winst hoeven maken, ze produceren boeken of onder-
zeggen een half verhaal. Er zijn zat bedrijven die helemaal
Bedrijven moeten winst maken, zegt men. Sprookje, dat wil

Groeien

twee soorten inkomen, met rijke en arme
landen, maar met geld dat vanzelf van
de meerderheid naar de rijken stroomt.
En van de arme naar de rijke landen. Om
de verslaving aan kapitaal in stand te
houden.

Spook

Er waart een spook door de wereld, het spook van het kapital-
isme. Iemand schreef ooit 'Er waart een spook door Europa,
het spook van het communisme' en dat spook heeft een tijdje
her en der zijn nukken en grillen kunnen vertonen, maar nu
is dat spook weg. Dat andere spook echter, het spook van het
kapitalisme, waart nog steeds rond en wat voor nukken en
grillen heeft dat?

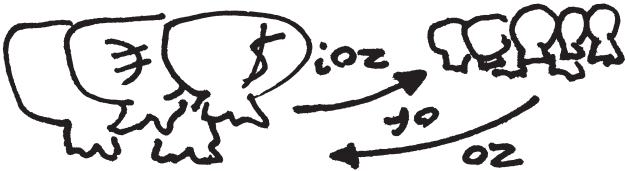
Definitie

Wat is kapitalisme? Een eenvoudige definitie is dat het een
vorm van geldeconomie is waarin geld op de eerste plaats
kapitaal is. Niet iets om brood van te kopen, maar iets om
te laten renderen, geld om meer meer geld te maken.
Het maakt nauwelijks uit wat er met dat geld wordt gedaan,
cocaïne- en vrouwenhandel zijn verboden, maar investeren
in clusterbommen niet, dus als het een goed rendement
belooft..., doen!

Dat geld doet het niet zelf natuurlijk, het zijn steeds mensen

‘Onze’ concurrentiepositie, ‘onze’ economie – lees: ‘hun’ economie. De getallen die genoemd worden verschillen, maar het idee is wel duidelijk: 1 procent van de mensen profiteert van de andere 99 procent. Of: 1 procent wordt aldoo rijk, 10 procent speelt ongeveer quitte, de rest is een soort slaaf van de kapitaalverslaaften. Tegenover iedere rijke moeten rekenkundig bezien veel niet-rijken staan, zo ook kan een land alleen rijk zijn als andere landen arm gehouden worden. Nederlanders en Belgen hebben het relatief goed en de mensen die honger hebben, bijna een miljard zijn dat er, wonen voortarmelijk voorbij de horizon. Kapitalisme brengt

99 procent

geïnde geld aan de samenleving ten goede doen komen. Die herverdeling is nogal uit de mode. Belast je de winsten en de rijken steviger, dan barst direct het ideologenkoor los met ‘onze concurrentiepositie dit en ons investeringsklimaat dat’. Waarom? Uit angst voor het wegvallen van een sterfje zodat de rijken verhuizen en de investeerders vertrekken. Toch is herverdelen wel degelijk in de mode, de rechtse manier namelijk. Er kan gekozen worden voor herverdelen op rechtse of op linkse wijze. Alles richting de rijk(er)en, of van de rijken naar de rest, dat wil zeggen van iedereen naar iedereen.

in de vorm van ongeveer alle regeringen. En die hebben weer vele slippendragers in de vorm van de kiezers – het gekke is dat de kapitaalverslaafde economie vooral goed is voor enkelingen en niet voor de massa, en toch stemt de massa op de slippendragers. Kapitalisme komt neer op ‘de rijke minderheid beslist’ en elke democraat zou daar domweg tegen moeten zijn.

Ten tweede heeft ‘de’ economie ook een groot leger consumenten nodig om te blijven draaien en erg veel mensen schikken zich maar wat makkelijk in die rol. Je zou kunnen zeggen dat dit de hebzuchtvorm is van de gewone mens, die zich consumerend in dienst stelt van de hebzucht van de rijken.

Ten derde let ‘de’ economie niet erg op de gevolgen voor de natuur, voor het klimaat enzovoort en ‘de’ economie is dus maar wat blij met de gemiddelde bewoner van de rijke landen. Want die hangt voor een deel dezelfde ideologie aan van ‘na ons de zondvloed’.

‘De’ economie heeft intussen ook veel gewone mensen nodig om geld uit te trekken. Een bezuiniging betekent meestal dat ‘ergens boven’ een misrekening is gemaakt waarbij veel geld verloren is gegaan. En dat moet vervolgens door ‘beneden’ weer opgehoest worden.

Wat kun je doen?

In dit boekje staan allerlei gedragingen beschreven die het kapitalistisch handelen kenmerken, en individuele handelingen kunnen daar wel of niet op lijken. Individen kunnen dingen doen die naadloos passen bij de heersende kapitalistische ideologie, maar ze hebben ook een heel spectrum aan mogelijkheden om daaraan niet mee te doen. Eenvoudige en

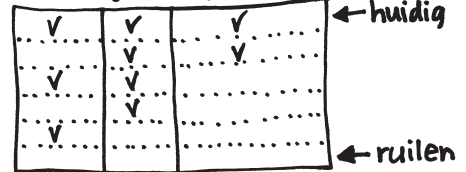
Waar komt dat geld vandaan? Het geld van de ene rijke komt niet bij de andere rijke vandaan, het wordt niet door ruinders uit de grond getrokken, het hangt niet aan de bomen. Er is maar één mogelijkheid: het komt bij de duizend vandaan. De bank pakte het sluw aan, ze drukten wat extra geld. Langs die weg komt de rente van de rijken bij de duizend vandaan, terwijl de duizend toch evenveel inkomsten krijgen als altijd. Alleen kunnen ze er minder mee doen. Op onze planeet aarde werkt het precies zo, met meer dan duizend mensen en meer dan twee rijkards, met meer dan

Dan wordt het nieuwtje. De oude agenda’s worden weggegooid en de twee rijken ontvangen tien procent rente over hun banktegoed. Maar komt dat geld vandaan? Het geld van de ene rijke komt niet bij de andere rijke vandaan, het wordt niet door ruinders uit de grond getrokken, het hangt niet aan de bomen. Er is maar één mogelijkheid: het komt bij de duizend vandaan. De bank pakte het sluw aan, ze drukten wat extra geld. Langs die weg komt de rente van de rijken bij de duizend vandaan, terwijl de duizend toch evenveel inkomsten krijgen als altijd. Alleen kunnen ze er minder mee doen. Op onze planeet aarde werkt het precies zo, met meer dan duizend mensen en meer dan twee rijkards, met meer dan

Findige planeet

zijn fossiele brandstoffen gebruikt om de industrialisatie aan te drijven en omdat die industrialisatie op kapitalistische wijze werd gefinancierd leverde dat rendementen op. Dat kan zo door blijven gaan zolang de aarde nog niet leeg is. De laatste drie paragrafen samenvertend: er is welvaart gekomen voor een deel van de mensen door industrialisatie en door allerlei sociale en ecologische uitbuiting. ‘Wereldwelvaart’ is dat niet.

markt geld kapitalisme

die het geld zodanig laten rollen dat zij zelf meer meer meer opstrijken.

Er wordt vaak gezegd dat kapitalisme en vrije-markteconomie een tweeenheid zijn, maar dat is geen juiste voorstelling van zaken. Geldeconomie, markteconomie en kapitalisme zijn drie afzonderlijke eigenschappen die een economie kan hebben, knoppen die je afzonderlijk aan of uit kunt zetten. Er zijn dus andere mogelijkheden, een geld- en markteconomie die niet-kapitalistisch is bijvoorbeeld.

Of een economie die deels wel en deels niet een geldeconomie is en dus niet alom kapitalistisch kan zijn. Enzovoort.

Ideologie

De eenvoudigste definitie van ‘ideologie’ is dat dat de verzameling ideeën is die iemand heeft. Omdat iedereen een verzameling ideeën heeft heeft iedereen een ideologie. Tot zover prima. Maar voortdurend markt, geld en kapitaal aan elkaar koppelen, doen alsof de kapitalistische markt/geldordening een soort natuurverschijnsel is, doen alsof er niets anders mogelijk is, is verkondiging van een ideologie. Niet alleen degenen die de rendementen opstrijken doen dat, ook veel regeringen, ook vrijwel alle politieke partijen, ook de kranten

Behalve mensen is er nog iets dat uit te buiten valt, de aarde zelf. Prik er een gat in, haal door het gat kolen, olie, gas en uranium naar boven en verpats dat. Vanaf de stoommachine

Lekke aarde

gelooven is dat prettig ver weg. derarbeid, voorbij de horizon. Voor degenen die in sprookjes hedenaagse geglobaliseerde wereld bestaat er nog steeds kin- bepaald beschaffen. Die kinderarbeid is afgeschaft, maar in de westerse beschaving, maar wat er destijds gebeurde was niet gaat over Engeland en Duitsland, dus over de zo genoemde onder ogen van wat het kapitalisme met zich meebreacht. Het alleen de voetnoten leest kritijg je een ellenlange opsomming Marx (die van het spook van het communisme). Als je daarin Heel interessante leetuur is hier 'Het Kapitaal' van menner en over de ruggen van velen.

rendeert. De welvaart steeg weliswaar, maar niet voor allen - ondervoede of zieke kindertjes, ach. Als het kapitaal maar dus nieuwe inkomsten, dus rendement en al die ongelukkige, laten maken. Je hebt dan voorheen niet bestaande productie, machines te zetten om ze daar ontzaglijk lange werkdagen te de negentende eeuw gebeurde dat door kinderen aan de wanneer die mensen uitgebuit kunnen worden. Halverwege bezitters). Kapitaal groeit bijvoorbeeld als er meer mensen aan het werk worden gezet dan voorheen, het groeit nog sneller

Kapitaal moet aldoor groeien (althans, dat vinden de kapitaal- Vitbuiting was ontstaan was de welvaart ook gegroeid. noodzakelijke combinatie. Ze zijn weliswaar samengegaan, maar dat had niet ghevoenen. Wanneer alleen industrialisatie

met hun beurspagina's, ook het journaal dat meldt hoe de AEX staat. Ideologie alom - Stalin zou er zijn vingers bij afgelikt hebben, een bevolking die zo geheel uit zichzelf zijn best doet om de heersende ideologie te verkondigen.

Krantenjongens en -meisjes

Een van de ideologisch geladen sprookjes die de aanhangers van het kapitalisme graag vertellen is dat het voor een krantenjongen mogelijk is om miljonair te worden. Hetgeen klopt - maar sprookjes vertellen meestal maar een deel van het verhaal. Er zijn zeven miljard mensen, die hebben dus allemaal de mogelijkheid om miljonair te worden, alleen, kleinigheidje, ze kunnen dat niet tegelijk. Iemand kan alleen miljonair worden door ervoor te zorgen dat een heleboel anderen niet miljonair worden. Rekenkunde van de lagere school.

Eigenlijk staat het er nog te neutraal, te vriendelijk. Miljonair word je namelijk uitsluitend door bij heel veel anderen geld uit de zakken te kloppen.

Welvaart

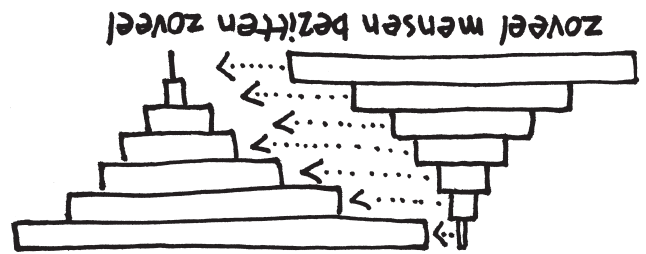
Nog zo'n sprookje: het kapitalisme heeft volop welvaart gebracht. Daar valt veel op af te dingen. Ondermeer dat niet het kapitalisme de welvaart heeft gebracht maar de industrialisatie. Door industrieel te produceren worden dingen per stuk goedkoper zodat meer mensen ze kunnen betalen. Omdat kapitalisme en industrialisatie allebei in de negentiende eeuw in een stroomversnelling zijn geraakt is het sprookje ontstaan dat ze ongeveer één ding zijn, dat de een niet zonder het andere kon. Maar dat is onzin, het is geen

staal - hoeveel geld je ook zou hebben. Geld kun je niet eten. arbeid is er domweg geen voedsel, is er geen hout, is er geen en dus in leven blijven, maar andersom geldt niet: zonder de economie is arbeid. Zonder geld kan je best voedsel kweken is geld voornamelijk een ruilmiddel, maar de echte basis van stromen is dat het geval, voor het grootste deel van de mensen dat is onjuist. Voor degenen waar rente en dividend naar toe Et wordt gedaan alsof geld de basis van de economie is, maar ing.

Groei met instandhouding van sociale en ecologische uitbuiting. groei moet zijn alvorens er meer zorg kan zijn. wat er tegenwoordig beweerd wordt: dat er eerst economische nodig dan zetten meer mensen zich daarvoor in, in plaats van die samenleving nodig heeft. Is er bijvoorbeeld meer zorg mensen de handen uit de mouwen steken om dat te doen wat Onze economie? In een sociale samenleving zouden veel

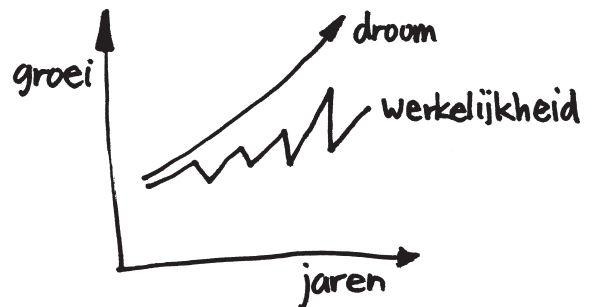
Eerst groeien

hongerigen wel een erg pover resultaat. geweldige welvaartbevoederend systeem is, dan is een miljard blijft een uitstrekende hongermachine. Als kapitalisme zo'n hun gezondheid ernstige schade toe, de hebzuchtmaschine

Crisis

Wiskundig gezien is oneindige groei onmogelijk en dus moet er in een economie waarin zulke groei nagestreefd wordt af en toe een crisis zijn. Dat kan wiskundig gezien niet anders. Een kleine crisis is een faillissement, een grotere crisis treft een heel land (devaluatie, hyperinflatie), en met de huidige wereld-economie kan een crisis de hele wereld treffen. Er verdampdt dan een heleboel geld en dat zal het hardst gevoeld worden door degenen die het niet breed hebben.

Men doet vaak alsof een crisis een ongelukje is, maar crisissen zitten ingebakken in het systeem. Het staat in de bijsluit, maar die leest bijna niemand.

De massa

In het voorafgaande is benadrukt dat de rendementzoekers de oorzaak zijn van de groei-ideologie en de winstdrang. Het lijkt alsof de 'gewone' mensen er weinig mee te maken hebben maar dat is niet helemaal het geval. Ten eerste hebben de rendementzoekers veel slippendragers,